

Dagens Nyheter

[E-DN Arkivet](#)

Fredag 22 nov-5°

SVENSK POLITIK

Militären i andra länder säger ja till havsvindkraft

Uppdaterad 2024-11-17 Publicerad 2024-11-17

Andra Östersjöländer, som också är med i Nato, agerar annorlunda än Sverige. Illustration: Jonas Backlund

Vindkraft kan inte tillåtas i Östersjön av militära skäl, enligt den svenska regeringen. Kritikerna pekar på Polen där vindkraftsbolag och försvarsmakten har hittat gemensamma lösningar.

– Jag tror att den svenska regeringen kommer att behöva trimma beslutet, säger Tobias Wikström, energikonsult och före detta stridspilot.

[Hans Rosén](#)Text

Nyligen sade regeringen blankt nej till 13 vindkraftsparker på svenskt vatten i Östersjön. Försvarsmakten menar att kraftverken skulle allvarligt försämra Sveriges och Natos försvarsförmåga.

Försvarsminister Pål Jonson (M) exemplifierade med sämre möjligheter att radarspana för att få tidig förvarning om missilfall. Försvarsmakten har menat att vindkraftverken kan störa radar och sensorer som används för att upptäcka hot över och under ytan.

Vindkraft i Östersjön har en mycket stor energipotential. I en gemensam deklaration från Östersjöländerna, som även Sveriges energiminister Ebba Busch (KD) skrivit på, har 90 gigawatt satts upp som målsättning. Det är 13 gånger mer än befintlig svensk kärnkraft.

Andra Östersjöländer, som också är med i Nato, agerar annorlunda än Sverige för att förverkliga detta. I Estland gav både regeringen och försvarsmakten i förra veckan ett helt annat besked än det svenska.

– Nya radarsystem har anskaffats för att försäkra att försvarsförmågan förblir intakt även med vindkraftverk på land och till havs, [sade Jaanus Uiga](#) på det estniska klimatdepartementet till det estniska public servicebolaget ERR.

Enligt försvarsminister Pål Jonson väger det potentiella hotet från den ryska militärbasen i Kaliningrad tungt i bedömningen. Polen, med gräns mot den ryska enklaven både på land och till havs, har dragit andra slutsatser än Sverige. Danska Ørsted är ett av de bolag som har fått klartecken för att bygga vindkraft i polska vatten.

– Det finns en konstruktiv och fungerande dialog med den polska försvarsmakten. De ställer tydliga krav på vad som behövs när man bygger en havsvindkraftspark, säger Magnus Demervall, vice vd på Ørsted Sverige och med en bakgrund i Centerpartiet.

Vad som mer specifikt görs för att vindkraft och försvar ska kunna samexistera är i stora delar hemligt. DN har bett om en kommentar från det polska försvarsdepartementet men man har inte återkommit. En talesperson för det polska vindkraftsbolaget PGE svarar helt kort i ett mejl att ”de som investerar i havsvindkraft i Polen har varit i ständig dialog med det polska försvarsdepartementet i många år”.

Energiomställningen står högt på den polska politiska agendan i syfte att fasa ut kolkraften och minska beroendet av Ryssland. Där spelar havsvindkraft en viktig roll. Bedömningen i branschen är att trycket från politiskt håll har spelat roll för försvarsmaktens samarbetsvilja. Frågan har inte varit om det ska byggas vindkraft utan hur.

Enligt [branschorganet Wind Europe](#) har vindkraften till havs vänts till en fördel för det polska försvaret. Radar och sensorer placerade på kraftverken ger fler ögon och öron kring Östersjön.

De här polska installationerna kan bli en stor fördel även för Sverige, inte minst när det gäller hotet från Kaliningrad. Det menar Tobias Wikström, före detta stridspilot och numera energikonsult med fokus på totalförsvaret och den gröna omställningen.

– En del i att vara med i Nato är att vi tillsammans kan få det som kallas tidig förvarning. De baltiska länderna och Polen ligger mycket närmare Kaliningrad än vad vi gör och det som deras sensorer ser kommer vi att få ta del av, säger han.

Tobias Wikström, före detta stridspilot och numera energikonsult. Foto: Pressbild

Han pekar på att Nato håller på att ta ett samlat grepp om målkonflikterna mellan energiförsörjning och försvar och hur man kan dra nytta av den tekniska utvecklingen. Det kan ändra bilden av vad som kan fungera i Östersjön.

– Jag tror att regeringen på sikt kommer att behöva trimma det här beslutet, säger Tobias Wikström.

Det råder bred enighet om att ett grundläggande problem i Sverige är att Försvarsmakten kommer in för sent i tillståndsprocesserna. En utredning ska inom kort föreslå hur detta kan förändras.

– Att de flesta Östersjöländerna satsar på havsvindkraft men inte Sverige tror jag till del beror på tillståndsprocessen. Försvarsmakten har kunnat luta sig tillbaka mot sitt starka mandat och inte behövt engagera sig så mycket i forskningen om radar och sensorer kring vindkraftsparker, säger Tobias Wikström.

Brigadgeneral Stig-Olof Krohné ser också tillståndsprocessen som ett problem, men i rådande läge försvarar han Försvarsmaktens syn på vindkraft i Östersjön.

– Vi gör vår bedömning utifrån vår roll i Natos operationsplanering. Vi vill ha kontroll över Östersjön och betydelsen av det har accentuerats. Andra länder gör sina bedömningar utifrån sitt geografiska läge och sin roll i Nato, säger Stig-Olof Krohné som är ansvarig för infrastrukturfrågor på försvarsstaben.

Försvarsmaktens brigadgeneral Stig-Olof Krohné. Foto: Henrik Montgomery/TT

Han beskriver Sveriges förmåga till spaning i Östersjön som i delar världsledande, och som ett viktigt tillskott till Natos samlade kapacitet.

– Vi vill inte degradera den förmågan i ett mycket allvarligt omvärldsläge.

Stig-Olof Krohné menar att frågan handlar om mycket mer än tekniska lösningar, som sensorer på vindkraftverken. Det handlar också om juridik: vem äger vad, vem har kontroll över utrustning och över data?

Men polackerna verkar ju ha löst detta. Varför kan inte Sverige göra det?

– När det gäller deras avväganden så har Försvarsmakten inte insyn i detta. Alla länder har olika förutsättningar och en väsentlig skillnad är vårt geografiska läge.

Vindkraftsparker i svenska vatten

Källa: Regeringen. Grafik: Maria Westholm.

Fakta.Havsvindkraft

- Fördelarna är flera med att bygga vindkraft till havs. Det blåser mer och hårdare. Kraftverken kan byggas högre och ge mer effekt utan att människor störs lika mycket som på land.
- Det är regeringen som fattar det slutgiltiga beslutet när det handlar om vindkraft i Sveriges ekonomiska zon. Ekonomiska zonen är den del av havet som ligger 12-200 nautiska mil utanför kusten.
- Flera myndigheter, däribland Försvarsmakten, har framfört att tillståndprocessen behöver göras om. I dag ansöker bolagen fritt om att få bygga i ett havsområde. Därefter vidtar prövningen, som efter långa ledtider riskerar att sluta med ett nej, ofta på grund av målkonflikt med försvarsintressen.

- Alternativet, som tillämpas av flera andra länder runt Östersjön, är att staten först pekar ut ett antal områden som lämpliga för vindkraft. Sedan får bolagen tävla om ensamrätten där.
- Regeringen har tillsatt en utredning som ska komma med förslag i den riktningen den 30 november.
- Havsbaserad vindkraft närmare kusten, i det som kallas territorialvattnet, prövas av mark- och miljödomstolarna. Där har berörda kommuner vetorätt, vilket de inte har i ekonomisk zon.